

271OCTUBRE
2014

EUROPA CENTRAL DEU ANYS DESPRÉS: supera les expectatives en la UE?

Paweł Świeboda, president de demosEUROPA-Centre for European Strategy

L'adhesió dels països d'Europa central a la UE el 2004 va generar cert malestar a Europa. Mai abans s'havia produït una ampliació tan extensa de la Unió Europea, ni els anteriors candidats s'havien trobat en una situació tan precària a l'hora de l'adhesió. Estava clar que això produiria tensió, especialment, en un moment en què el mercat laboral s'estava obrint gradualment. Encara avui queden moltes pors per dissipar. Fins i tot a Alemanya, país que s'ha beneficiat enormement d'aquesta ampliació, on el 56% de la població continua sent escèptica respecte a les seves virtuts. Malgrat això, l'ampliació és la història de més èxit de la UE en l'última dècada. Des del punt de vista moral i polític, la UE estaria en l'actualitat en una posició molt més feble si no hagués embastat les dues meitats d'Europa.

Dit això: Què s'ha aconseguit? Per què s'ha aconseguit i quant durarà? El més tangible ha estat la convergència econòmica. Polònia i Eslovàquia han augmentat la seva producció un 49% des de l'entrada a la UE el 2004. Però no a tothom li ha anat tan bé; de fet, Europa Central s'ha convertit en una regió de diferents velocitats, alguns dels països, especialment, Hongria, rendeixen clarament per sota del que s'esperava malgrat el seu gran potencial.

Un altre èxit clar aconseguit ha estat el sentiment d'autorealització i d'estar còmode amb sí mateix; reflex de les progressives millores dels serveis públics i els estàndards de governança. Això ha estat possible perquè molts països de la regió han vist l'adhesió com un procés de transformació; i els que han tingut més èxit han estat els que han utilitzat la pertinença a la UE com a palanca per millorar el seu sistema de govern i de regulació del mercat.

Per la seva banda, l'economia ha pogut exercir el seu impacte amb l'entrada de capitals, els quals han fomentat la inversió i el canvi tecnològic. També ha estat fonamental el vincle desenvolupat amb Alemanya, tot i les moltes idees preconcebudes i profunds prejudicis. Les empreses de l'Europa Central s'han integrat bé en les cadenes de subministrament globals liderades per Alemanya, i això ha creat una base natural sobre la qual han prosperat les relacions polítiques mútues. En un gir favorable dels esdeveniments, el desafiament rus no ha arribat fins el 2013-2014, fet que ha permès a l'Europa Central beneficiar-se del dividend de la

pau i ha evitat les divisions internes sobre aquesta qüestió; encara que últimament aquesta qüestió s'ha posat al descobert.

Aquesta primera dècada daurada té una bona oportunitat de confirmar-se, però per a això s'haurien de complir una sèrie de condicions. La més important és l'actualització del model econòmic, és a dir, passar d'un model basat en l'augment de l'eficiència a un altre basat en la innovació. Igualment crucial serà la creació d'un nou acord amb la UE, el qual permetria el restabliment de la maquinària de la convergència dins l'espai comunitari. Aquest acord s'hauria d'estendre als dos costats de l'equació, és a dir, en el de la demanda i el de l'oferta. Al costat de la demanda, les economies més fortes haurien de tenir un paper més destacat, donat el superàvit dels seus estalvis; mentre que en el de l'oferta, s'hauria d'esperar més dels països vulnerables. Així mateix, també caldria una dimensió de la UE més potent, que permetés incrementar les oportunitats a través de la promoció del mercat únic.

Europa Central està ben posicionada per superar les expectatives en la UE en els propers anys. Per començar, està molt menys endeutada i no necessita els ajustos tant com els països del sud d'Europa; té un gran nombre d'actius, incloent un dels hubs més potents en tecnologia de la informació i economia digital d'Europa; la indústria continua exercint un paper important en la regió, contribuint amb més del 30% del PIB en cadascun dels quatre països del Grup Visegrád (Polònia, República Txeca, Eslovàquia i Hongria). Però dit això, cal subratllar que Europa Central també s'ha vist afectada per la crisi de l'Eurozona: les seves taxes de creixement s'han reduït i això l'ha allunyat dels nivells necessaris per igualar-se a les economies més avançades d'Europa, com Alemanya. Per tant, ha de reinventar el seu model de creixement i construir un consens públic per al desplaçament dels recursos cap a la innovació i la capacitat. En aquest sentit, serà important renovar el potencial per a la investigació i el desenvolupament, així com la millora de l'ecosistema per a la innovació, a més de facilitar el desenvolupament de clústers i assegurar que l'empresa i l'acadèmia treballen conjuntament de forma més eficaç. És probable que Europa Central sigui una ferma defensora de l'Associació Transatlàntica de Comerç i Inversió (TTIP, per les seves sigles en anglès), en la qual veu tant un projecte estratègic com una oportunitat per importar alguna cosa de l'esperit emprenedor dels Estats Units.

Finalment, cal destacar que així com Europa Central s'ha beneficiat del dividend de pau en els últims deu anys, ara està profundament preocupada pel conflicte entre Rússia i Ucraïna. La primera ha desafiat alguns dels supòsits fonamentals de l'ordre de la postguerra freda. En aquest context, la UE ha de ser més contundent a l'hora de defensar les seves normes comunes, incloent el mercat energètic, i més reactiva als creixents intents de Rússia per influir en l'opinió pública europea a través de la desinformació i la propaganda. Ajudar Ucraïna a tenir èxit en la seva transformació serà un tema clau per a la política exterior de la Unió en els propers cinc anys.

La crisi econòmica i financera ha estat un gran equalitzador a la Unió Europea, i els països de l'Europa central se n'han beneficiat, tal com s'ha demostrat en l'elecció del polonès Donald Tusk per al lloc de president del Consell Europeu i en la forta presència de centreeuropeus en els llocs més rellevants de la Comissió Europea. Ara queda esperar que aquesta oportunitat sigui aprofitada amb activisme, compromís i una visió de futur.